

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 373.2.011.3-051:005.336.5

ESSENCE OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF AN EDUCATOR-METHODIST OF AN INSTITUTION OF PRESCHOOL EDUCATION

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ-МЕТОДИСТА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Світлана Саяпіна

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-7341-2610
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Svetlana Sayapina

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-7341-2610
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

Ліана Онупченко

вихователь-методист
E-mail: liana71on@gmail.com
Дошкільний навчальний заклад комбінованого типу №9 «Тополька» відділу освіти Добропільської міської ради, Україна

Liana Onupchenko

educator-methodist
E-mail: liana71on@gmail.com
Preschool Educational Institution of Combined Type No 9 "Topolka" of the Department of Education of Dobropillia Town Council, Ukraine

ABSTRACT

The article theoretically analyzes the problems of the professional competence of the educator-methodist of the institution of preschool education. It is emphasized that positive changes in the system of preschool education become one of the main tasks of modernization of the system of education. It is highlighted that a significant role in this is played by the educator-methodist, who should direct his/her own work to create a professional and personal zone of success for each collaborator of the educational institution, to increase the level of motivation for self-development, to stimulate the generation of new ideas, etc. The components of the professional competence of the educator-methodist are singled out (the motivational component (formedness of the interest in professional activities, awareness of the importance of one's own pedagogical activities, positive attitude to continuous development throughout life in order to achieve the priority goals of professional activities); the cognitive component (availability of theoretical knowledge in the field of preschool pedagogy, psychology and various teaching methods, experience of practical activities in the field of pedagogy, readiness for continuous self-education and self-development); the activity component (readiness to solve psychological-pedagogical and methodical tasks in professional activities, applying knowledge, abilities and skills, creative solving of problems, self-realization in professional activities); the reflexive component (ability to self-analyze one's own professional and pedagogical activities adequately, to evaluate the professional activities of colleagues)). It is noted

that the professional competence of an educator-methodist is a reflection of the basic characteristics of the field of professional activities of a specialist, which includes the motivational, cognitive, activity, and reflexive components and has the main essential features, namely hard and soft skills. It is proven that the professional competence formed in combination with the general competences will contribute to the creation of a professional portrait of the educator, which reflects the educator's attitude to work, to others, to himself/herself; general style of behavior, and activities; regulatory and legal and special knowledge in the field of professional activities; combinatorial and prognostic type of thinking; professional and administrative and organizational skills; methodical culture and personality qualities.

Key words: *professional competence, educator-methodist, professional portrait, institution of preschool education.*

Актуальність теми. За сучасних умов постійного реформування освіти суттєво змінилися вимоги до професійного статусу педагога (вихователя, учителя та викладача), його ролі та функції в освітньому процесі, а отже, докорінно змінилися й вимоги до його компетентності, рівня професіоналізму, педагогічної майстерності тощо. Зараз педагог має оперувати не лише знаннями, отриманими під час навчання в закладі вищої освіти, спиратися на сформовані загальні та спеціальні компетентності в межах освітньої (освітньо-професійної) програми, а й бути готовим пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперувати новітньою інформацією, упроваджувати інноваційні форми та методи, розвивати soft skills, активно діяти, навчатись протягом життя, що є підґрунтям для конкурентоздатності, спроможності увійти в світовий глобальний простір.

У законодавчо-нормативних документах галузі освіти акцентовано на забезпеченні якості дошкільної, загальної середньої, фахової передвищої, вищої та післядипломної освіти, що досягається як безперервний професійний розвиток освітянської спільноти. Так, у Законі України «Про освіту» зазначено, що безперервний професійний розвиток – це безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/чи післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності й триває впродовж усього періоду його освітнього фаху (Закон України «Про освіту», 2022). Отже, якість освіти залежить від рівня компетентності педагогічних кадрів, їхнього бажання підвищувати власний професіоналізм.

Позитивні зміни саме в системі дошкільної освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних кадрів стають одним із головних завдань із модернізації системи освіти, адже, як відомо, саме ця ланка є початковою та визначальною для наступних етапів освітнього зростання особистості фахівця. Сьогодні заклади освіти потребують творчо активного вихователя, професійно зрілого, компетентного, здатного до розвитку особистісного потенціалу в сучасній системі дошкільної освіти. Значну роль у цьому відіграє вихователь-методист, який має спрямовувати власну роботу на створення професійно-особистісної зони успіху кожного співробітника закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО), підвищення рівня мотивації до саморозвитку, стимулювання генерації нових ідей, розкриття творчого потенціалу педагогів.

Отже, вихователю-методисту важливо не зупинятися на отриманих знаннях, уміннях, навичках і здатностях, а розвивати додаткові професійні й особистісні якості, для позначення яких і використовується поняття «компетентність», що найповніше відповідає сучасному розумінню мети освіти, необхідної для успішної педагогічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психолого-педагогічній літературі висвітлено різні аспекти дослідження компетентнісного підходу (С. Бондар, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Овчарук, О. Пометун, І. Родигіна, О. Савченко та ін.), компетентності (Н. Бібік, Р. Вдовиченко, С. Гончаренко, А. Козир, Л. Пироженко, М. Решетник, Н. Батечко та ін.), професійної компетентності педагога (Л. Алексеєнко-Лемовська, Л. Васильченко, К. Віаніс-Трофименко, Л. Дзигаленко, Г. Зікій, О. Козловська, І. Масликова, В. Марченко, Л. Машкіна, В. Моштук, О. Овчарук, І. Пальшкова, В. Петрук, Т. Поніманська, Т. Спіріна та ін.).

Для нашої розвідки особливим інтересом є дослідження, у яких розкрито зміст та структуру професійної компетентності вихователя, вихователя-методиста (Г. Беленька, О. Корнеєва, А. Кошель, В. Кошель, К. Крутій, В. Кушнір, А. Міненок, Ю. Присяжнюк, О. Отич та ін.) та їхній професійний портрет (А. Богуш, О. Половіна, Н. Скрипник та ін.).

Проте, вважаємо за доцільне продовжити аналогічні дослідження. Зауважимо, що збільшення кількості праць, присвячених формуванню професійної компетентності вихователя-методиста, свідчить про пильну увагу вчених до цього питання.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає в розкритті сутності та структури професійної компетентності вихователя-методиста, узагальненні наукових досліджень та особистого досвіду щодо професійної компетентності та створенні на цій основі професійного портрета вихователя-методиста.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Загальновідомо, що вихователь-методист – це педагогічний працівник, який підпорядковується безпосередньо завідувачу ЗДО, має відповідну вищу педагогічну освіту та надає методичну допомогу педагогічним працівникам дошкільного закладу, здійснює методичне керівництво освітньою діяльністю, поширює психолого-педагогічні знання про розвиток, виховання та навчання дітей дошкільного віку. Учена А. Богуш зазначила, що вихователь-методист – це висококваліфікована, професійно освічена, методологічно та методично грамотна особистість, яка виконує роль фасилітатора (помічника) в процесі організації освітньо-виховного процесу (Богуш, 2022).

Посада «вихователь-методист ЗДО» набула статусу професії, для реалізації якої МОН України розробило професійний стандарт за професією «вихователь-методист ЗДО» із визначеними (Проект професійного стандарту за професією «вихователь-методист ЗДО», 2023):

- загальними компетентностями (громадянська, соціальна, культурна, цифрова, підприємницька та етична);
- професійними компетентностями (проектувальна, правова, планово-

прогностична, оцінювально-аналітична, комунікативна, регулятивно-корекційна, міжвідомча взаємодія закладу підрозділу, психолого-педагогічне просвітництво батьківського колективу, професійна співпраця в закладі – підрозділі, безперервність професійного вдосконалення, інформаційно-комунікаційна (цифрова));

– трудовими функціями (методичний супровід освітнього процесу закладу дошкільної освіти, координація діяльності та надання методичної допомоги педагогам, партнерська діяльність у закладі дошкільної освіти та поза його межами, професійний розвиток та самовдосконалення);

– знаннями, уміннями та навичками.

Отже, у законодавчих документах акцентовано, що для досягнення мети освіти важливим є «формування цінностей, необхідних для успішної самореалізації компетентностей» (Закон України «Про освіту», 2022), у професійному стандарті за професією «вихователь-методист ЗДО» виокремлено загальні та професійні компетентності та зазначено, що значну роль у діяльності ЗДО відіграє професійно компетентний вихователь-методист.

Сучасні науковці розглядають «компетентність» як сукупність знань і умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію (Гончаренко, 2000); спеціально структуровані набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання (Пометун, 2004); спеціальним шляхом структуровані набори знань, умінь, навичок, спроможностей і ставлень, що дають змогу майбутньому фахівцю визначити, тобто ідентифікувати, і розв'язувати попри контекст проблеми, що є характерними для певного напрямку професійної діяльності (Пометун, & Пироженко, 2004); не специфічні предметні вміння та навички, навіть не абстрактні загально предметні мисленнєві дії чи логічні операції (хоча, звісно, ґрунтуються на останніх), а конкретні життєві, необхідні людині будь-якої професії, віку, сімейного стану – загалом будь-якій людині (Родигіна, 2005) та ін. Дослідниця В. Кушнір розглянула компетентність керівника в дошкільній освіті та зазначила, що це складна інтегральна особистісно-професійна характеристика, що виявляється в знаннях, прагненні, готовності й здатності професійно виконувати організаторську та управлінську функції в ЗДО, ефективно розв'язувати складні професійні завдання (Кушнір, 2021). Зазначимо, що в усіх потрактуваннях головними ознаками компетентності є: сукупність знань, умінь, навичок, спроможностей і ставлень, необхідних фахівцю для ефективної професійної діяльності.

Зауважимо, у межах компетентнісного підходу до характеристики вихователя-методиста, який спроможний діяти в європейському освітньому просторі, висунуто вимогу оволодіти загальними та спеціальними компетентностями, що сприятимуть його особистісно-професійному становленню, зростанню професійної мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці, відповідатимуть вимогам і потребам сучасної освіти.

Компетентність педагога, як зазначила А. Богуш, засвідчує його здатність до виконання певного виду професійної діяльності. Компетентний вихователь-методист повинен володіти такими якостями особистості: знаннями, уміннями,

навичками; автономністю та відповідальністю; комунікативністю; самоставленням, взаємодією, самооцінкою; ціннісно-професійними орієнтаціями; професійним досвідом методиста; інноваційною спрямованістю методичної діяльності; наявністю сформованих компетенцій з усіх методик, розділів програми освітніх напрямів БКДО; методичною грамотністю; педагогічною майстерністю; професіоналізмом (Богуш, 2022).

Похідним компонентом усіх видів компетентності, як зазначили вітчизняні вчені (Г. Беленька, Л. Дзигаленко, Г. Зікій, В. Марченко, Л. Машкіна, В. Моштук, О. Овчарук, Т. Поніманська ін.), є професійна компетентність – інтегративна характеристика особистості, що є показником освіченості (наявності професійної освіти) та виявляється в готовності та здатності до успішного здійснення професійної діяльності; є переліком умов до фахівця в конкретній галузі; визначає фахово важливі знання та вміння, особистісні та мотиваційні компоненти діяльності, усвідомлення її соціальної значущості й відповідальне ставлення до справи (Моштук, 2011); інтегрована якість особистості, що характеризується наявністю в неї відповідних мотивів, потреб і мети; високим рівнем опанування спеціальними знаннями, відповідними вміннями та навичками; розвиненістю здатностей та якостей, необхідними для ефективного виконання перетворювальної діяльності на достатньо високому творчому рівні (Дзигаленко, 2018). Професійну компетентність вихователя-методиста науковець Н. Скрипник розглянула як динамічну комбінацію загальних і спеціальних особистісно-професійних характеристик, що зображають гностичні, корекційно-гностичні, конструктивні, комунікативні, організаторські, дослідницькі уміння, необхідні для ефективного виконання методичних завдань дошкільної освіти в умовах сучасних викликів і змін (Скрипник, 2022).

Зважаємо на думку Л. Алексеєнко-Лемовської, що структура професійної компетентності педагога включає три види компетентності: ключові – необхідні для будь-якої професійної діяльності, базові – відображають специфіку певної професійної діяльності, спеціальні – відображають специфіку конкретної галузі професійної діяльності (Алексеєнко-Лемовська, 2019). Отже, професійна компетентність вихователя-методиста виражає єдність теоретичної та практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності й характеризує його як фахівця своєї справи, ступінь відповідності його соціально-професійним вимогам в умовах запровадження освітньої діяльності.

Аналіз наукових досліджень А. Богуш, О. Корнєєвої, Ю. Присяжнюк, Н. Скрипник та ін. уможливило зауважити, що набуття вихователем-методистом професійної компетентності визначається за критеріями та показниками: професіоналізм (оволодіння педагогічною діяльністю, обізнаність щодо державних документів у галузі дошкільної освіти, програмна спрямованість особистості (бажання, інтереси, схильності, ідеали, індивідуальні картини світу, переконання), знання програмно-методичного забезпечення ЗДО, педагогічні вміння, творче ставлення до роботи); методична грамотність та методична зрілість (мотиваційна спрямованість щодо методичної роботи, обізнаність із роботою методиста ЗДО, участь у методичній роботі, інноваційна діяльність); рефлексійність (самоосвіта, взаємооцінка та самооцінка методичної роботи)

(Богуш, 2022; Корнєєва, 2012).

Висловимо власне бачення щодо складників професійної компетентності вихователя-методиста ЗДО. Складники професійної компетентності вихователя-методиста поділяємо на:

– мотиваційний (сформованість інтересу до професійної діяльності, усвідомлення значущості власної педагогічної діяльності, позитивне ставлення до постійного розвитку протягом життя задля досягнення пріоритетних цілей професійної діяльності);

– когнітивний (наявність теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки, психології та різноманітних методик, досвід практичної діяльності в педагогічній галузі, готовність до безперервної самоосвіти та саморозвитку);

– діяльнісний (готовність розв'язувати психолого-педагогічні та методичні завдання в професійній діяльності, застосовуючи знання, уміння та навички, творче розв'язання проблем, самореалізація в професійній діяльності);

– рефлексивний (здатність до адекватного самоаналізу власної професійно-педагогічної діяльності, оцінки професійної діяльності колег).

Загальновідомо, що професійна компетентність є обов'язковим складником педагогічної діяльності вихователя-методиста ЗДО та відображена в дослідженнях Н. Гавриш, А. Кошель, В. Кошель, К. Крутій, А. Міненко, О. Отич та ін. як *hard skills* – «тверді» навички, пов'язані зі знаннями фундаментальних і спеціальних дисциплін, спрямованих на виконання практичної діяльності тощо.

Зазначимо, спираючись на думку М. Гордійчук і Н. Каньоса (*soft skills* розглядаються як важливий освітній результат поряд із професійними компетентностями) (Гордійчук, & Каньоса, 2022), що суттєвим плюсом для професійної компетентності вихователя-методиста вважаємо сформованість *soft skills* навичок, що дозволяють педагогу бути успішним незалежно від специфіки основної діяльності та забезпечують високу продуктивність праці в освітній галузі: здатність до комунікації, лідерства, міжособистісної взаємодії, творчого, критичного та позитивного мислення, вибудовування відносин, особистісно-професійного самовдосконалення та саморозвитку, роботи в команді, публічних виступів і презентації своїх ідей, креативного розв'язання завдань, управління часом (тайм-менеджмент) тощо.

Для вихователя-методиста ЗДО важливо не просто виявляти лідерські якості та працювати в команді, консультувати колег, взаємодіяти з батьками, згідно зі Стандартом, необхідно формувати здатність до усвідомлення, цінування й поваги багатоманітності та мультикультурності в суспільстві, творчого самовираження; здатність до генерування нових ідей, виявлення ініціативи та підприємливості; здатність усвідомлювати власні професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності тощо (Проект професійного стандарту за професією «вихователь-методист ЗДО», 2023).

Проаналізувавши низку наукових праць вітчизняних науковців (Л. Алексеєнко-Лемовської, Г. Беленької, А. Богуш, О. Корнєєва, В. Моштук та ін.), у яких подано визначення поняття «вихователь-методист», «професійна

компетентність», «професійна компетентність вихователя», розроблено структуру, критерії та показники професійної компетентності вихователя-методиста ЗДО, спираючись на особистий педагогічний досвід, доходимо висновку, що професійна компетентність вихователя-методиста – це відображення базової характеристики галузі професійної діяльності фахівця, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний складники й має головні суттєві ознаки, а саме *hard* та *soft skills*.

Узагальнюючи наукові дослідження А. Богуш, О. Половіна, Н. Скрипник та ін. (Богуш, 2022; Половіна, 2018; Скрипник, 2022) й особистий досвід, зазначимо, що сформовані у вихователя-методиста професійні компетентності в сукупності із загальними сприятимуть створенню його професійного портрета, який впливатиме на сформованість його професійного статусу (імідж, авторитет, репутацію, престиж тощо):

- ставлення до роботи – працелюбність, відповідальність, творчий підхід, інноваційний стиль діяльності;

- загальний стиль поведінки й діяльності – інтелігентність, самостійність, енергійність, активність, авторитетність, уміння поважати особистісну гідність кожного, із ким спілкується;

- нормативно-правові знання – знання трудового законодавства, освітніх і галузевих норм і стандартів, законів, орієнтованих на реалізацію нормативно-правових та інструктивно-методичних документів про освіту, здійснення професійної діяльності в правовому полі;

- спеціальні знання в галузі професійної діяльності – загальна ерудованість, світогляд, культура, знання методик виховання, навчання та розвитку дітей, інноваційних технологій, інформованість про завдання ЗДО та плани;

- комбінаторно-прогностичний тип мислення – варіативність, темп, гнучкість, інтуїтивність, логічність, прогностичність, широта та багатогранність, здатність легко переходити від одного способу (чи виду) діяльності до іншого;

- професійні уміння – розв'язання завдань, генерація ідей, планування роботи, надання кваліфікованої допомоги задля професійного особистісного зростання вихователів, творче застосування нових форм, способів і видів діяльності, відкритість у ставленні до новацій і впевненість у власних силах щодо їх освоєння та впровадження, швидка переорієнтація, відмова від методичних стереотипів у педагогічній діяльності в ЗДО;

- адміністративно-організаторські уміння – створювати трудову атмосферу, керувати людьми, захищати ідеї, переконувати, працювати з колективом, брати на себе відповідальність, вести за собою, впроваджувати демократичні та інноваційні методи управління, спрямовувати управлінську діяльність на розвиток творчого потенціалу всього колективу;

- методична культура – професійно-методична обізнаність, мовленнєво-етичні, високоморально-духовні, емпатійні вияви в процесі педагогічної професійної взаємодії, сформованість професійного та особистісного іміджу;

- ставлення до інших – чесність, вихованість, об'єктивність, толерантність у відносинах із колегами, батьками і дітьми;

- ставлення до себе – скромність, упевненість, самовдосконалення,

самодостатність, самокритичність, здатність адекватно оцінювати свої результати як досягнення, так і недоліки, та проєктувати нові перспективи в подальшій діяльності;

– якості особистості: гуманістичні (емпатія, тактовність, толерантність, справедливість, вихованість поведінки, стриманість, людяність, упевненість у прийнятті відповідних рішень, повага до кожної особистості), загальнолюдські (здоров'я, розум, розвиток мовлення, критичність мислення, комунікативність тощо), професійні (любов до дітей, професійно-педагогічна компетентність, обізнаність з історією педагогічної науки, педагогічна майстерність, психологічна витримка, працездатність, урівноваженість, відповідальність, креативність, доброзичливість і вимогливість, самовладання тощо), морально-духовні (висока духовність, моральність, душевна щедрість, моральна чистота, педагогічна етика, педагогічний такт, доброзичливість, людяність, повага до особистості кожного, мовленнєвий етикет тощо), мобільність (соціальна, громадянська, професійна: готовність до змін і впевненість у своїх силах, багатогранність, швидкість мислення, здатність легко змінювати види, форми та зміст діяльності, гнучкість у процесі регулювання власних дій в умовах сучасних змін і тенденцій, здатність адекватно оцінювати результати та намічати нові перспективи тощо);

– досягнення (комплект документів, що інформують про успіхи професійно-педагогічної діяльності): нагороди, грамоти, подяки, сертифікати (участь у круглих столах, тренінгах, конференціях, семінарах, професійних і творчих педагогічних конкурсах тощо).

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проблема професіоналізму загалом і професійної компетентності зокрема є однією із центральних у психолого-педагогічних дослідженнях сучасних учених, дослідників, педагогів-практиків. Професійна компетентність вихователя-методиста є якісною характеристикою високого рівня освітньої діяльності, що ґрунтується на високому професіоналізмі педагога, загальній культурі, педагогічній майстерності та особистому досвіді. Отже, вихователь-методист має удосконалювати власну професійну компетентність та сприяти її підвищенню в колег.

Зазначимо, що сформована професійна компетентність у сукупності із загальними сприятиме створенню професійного портрета педагога, що відображає ставлення педагога до роботи, до інших, до себе; загальний стиль поведінки й діяльності; нормативно-правові та спеціальні знання в галузі професійної діяльності; комбінаторно-прогностичний тип мислення; професійні й адміністративно-організаторські уміння; методичну культуру та якості особистості.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Алексєєнко-Лемовська, Л. (2019). Педагогічна майстерність і педагогічна творчість як складові професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. *Парадигматичні аспекти й дилеми розвитку науки та*

освіти: монографія. Гжесяк Я., Зимомря І., Ільницький В.(Ред.). Конін – Ужгород – Мелітополь – Херсон– Кривий Ріг: Посвіт, 5–17.

Богуш, А. (2022). Методична робота в закладах дошкільної освіти: навч. посіб. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, Україна.

Верховна рада України (2022, Груд., 13). Закон № 2834-IX, *Про освіту*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

Гончаренко, С.У. та ін. (Уклад.). (2000). Професійна освіта: Словник: навч. пос. Никало Н.Г. (Ред.). Київ: Вища школа. Україна.

Дзигаленко, Л.М. (2018). *Розвиток фахової компетентності вчителів технологій у системі післядипломної освіти*. (дис. канд. пед. наук.). Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, Україна.

Каньоса, Н., & Гордійчук, М. (2022). Актуальність розвитку soft skills у реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу*: зб. наук. праць. Саяпіна С.А. (Ред.). Краматорськ: Видавництво ЦТРІ «Друкарський дім», 1 (101), 56–67.

Корнеєва, О.Л. (2012). *Організація методичної роботи з вихователями дошкільних навчальних закладів*. (дис. канд. пед. наук). Слов'янський державний педагогічний університет. Одеса. Україна.

Кушнір, В. (2021). Структура управлінської компетентності майбутніх магістрів дошкільної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 1(5). 169–175.

МОН України (2023, Січень, 10). Наказ № 15, *Проект професійного стандарту за професією «вихователь-методист ЗДО»*. URL: <http://surl.li/fvgyd>

Моштук, В. (2011). Фахова компетентність як основа проєктно-технологічної культури майбутнього вчителя трудового навчання. *Молодь і ринок*, (7), 108–112.

Половіна, О. (2018). Педагог для дошкільника: хто він? *Вихователь-методист дошкільного закладу*, (1), 4–10.

Пометун, О.І. (2004). Теорія та практика послідовної реалізації компетентісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики*. Овчарук О.В. (Ред.), (с. 15–24). Київ, Україна: «К.І.С.».

Пометун, О.І., & Пироженко, Л.В. (2004). Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. Пометун О.І. (Ред.). Київ, Україна: Вид-во А.С.К.Україна.

Родигіна, І.В. (2005). Компетентісно орієнтований підхід до навчання. Харків: Вид. група «Основа». Україна.

Скрипник, Н. (2022). Актуалізація розвитку професійних компетентностей та особистісних якостей методиста закладу дошкільної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*: зб. наук. праць. 1(7), 62–68. URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/261208>

REFERENCES

Aleksieienko-Lemovska, L. (2019). *Pedahohichna maisternist i pedahohichna tvorchist yak skladovi profesiinoi kompetentnosti vykhovateliv zakladiv doshkilnoi*

osvity [Pedagogical Skills and Pedagogical Creativity as Components of Professional Competence of Educators of Institutions of Preschool Education]. *Paradyhmatychni aspekty y dylemy rozvytku nauky ta osvity: monohrafiia*, 5–17. Gzhesiak Ya., Zymomia I., Pnytskyi V. (Eds.). Konin – Uzhhorod – Melitopol – Kherson – Kryvyi Rih: Posvit [in Ukrainian].

Bohush, A. (2022). *Metodychna robota v zakladakh doshkilnoi osvity: navch. posib. [Methodical Work in Institutions of Preschool Education: Teaching Manual]*. Odesa: vydavets Bukaiev Vadym Viktorovych, Ukraina [in Ukrainian].

Verkhovna rada Ukrainy (2022, Hrud., 13). Zakon № 2834-IX, *Pro osvitu [On Education]*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

Honcharenko, S. U. & others. (Compilers). (2000). *Profesiina osvita: Slovnyk: navch. pos. [Vocational Education: Dictionary: Teaching Manual]*. Nykalo N. H. (Ed.). Kyiv: Vyshcha shkola. Ukraina [in Ukrainian].

Dzyhalenko, L. M. (2018). Rozvytok fakhovoi kompetentnosti vchyteliv tekhnolohii u systemi pisliadyplomnoi osvity [Development of Professional Competence of Technology Teachers in the System of Postgraduate Education]. *Candidate's thesis*. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Vinnytsia, Ukraina [in Ukrainian].

Kanosa, N., & Hordiichuk, M. (2022). Aktualnist rozvytku soft skills u realizatsii indyvidualnoi osvitnoi traiektorii maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity [Relevance of the Development of Soft Skills in the Implementation of the Individual Educational Trajectory of Future Specialists in Preschool Education]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu: zb. nauk. prats., 1(101)*, 56–67. Saiapina S. A. (Ed.). Kramatorsk: Vydavnytstvo TsTRI «Drukarskyi dim» [in Ukrainian].

Kornieieva, O. L. (2012). Orhanizatsiia metodychnoi roboty z vykhovateliamy doshkilnykh navchalnykh zakladiv [Organization of Methodical Work with Educators of Preschool Educational Institutions]. *Candidate's thesis*. Slovianskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet. Odesa. Ukraina [in Ukrainian].

Kushnir, V. (2021). Struktura upravlinskoi kompetentnosti maibutnikh mahistriv doshkilnoi osvity [Structure of Managerial Competence of Future Masters of Preschool Education]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly, 1(5)*, 169–175 [in Ukrainian].

MON Ukrainy (2023, Sichen, 10). Nakaz № 15, *Proiekt profesiinoho standartu za profesiieiu «vykhovatel-metodyst ZDO» [Project of Professional Standard for the Profession of “Educator-Methodist of Institution of Preschool Education]*. URL: <http://surl.li/fvgyd> [in Ukrainian].

Moshtuk, V. (2011). Fakhova kompetentnist yak osnova proektno-tekhnolohichnoi kultury maibutnoho vchytelia trudovoho navchannia [Professional Competence as the Basis of the Project-Technological Culture of the Future Teacher of Labor Education]. *Molod i rynek, (7)*, 108–112 [in Ukrainian].

Polovina, O. (2018). Pedahoh dlia doshkilnyka: khto vin? [Educator for a Preschooler: Who Is He?]. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu, (1)*, 4–10 [in Ukrainian].

Pometun, O. I. (2004). Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentisnoho pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krain [Theory and Practice of Consistent Implementation of the Competence Approach in the Experience of Foreign

Countries]. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektivy: Biblioteka z osvitoi polityky*, 15–24. Ovcharuk O. V. (Ed.). Kyiv, Ukraina: «K.I.S.» [in Ukrainian].

Pometun, O. I., & Pyrozhenko, L. V. (2004). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnologii navchannia: nauk.-metod. posib. [A Modern Lesson. Interactive Learning Technologies: Scientific and Methodical Manual]*. Pometun O. I. (Ed.). Kyiv, Ukraina: Vyd-vo A.S.K. Ukraina [in Ukrainian].

Rodyhina, I. V. (2005). *Kompetentnisno oriientovanyi pidkhid do navchannia [Competence-Oriented Approach to Learning]*. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osnova». Ukraina [in Ukrainian].

Skrypnyk, N. (2022). Aktualizatsiia rozvytku profesiinykh kompetentnosti ta osobystisnykh yakosti metodysta zakladu doshkilnoi osvity [Updating the Development of Professional Competences and Personal Qualities of a Methodist of an Institution of Preschool Education]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly: zb. nauk. prats. 1(7)*, 62–68 [in Ukrainian]. URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/261208>

АНОТАЦІЯ

У статті теоретично проаналізовано проблеми професійної компетентності вихователя-методиста закладу дошкільної освіти. Підкреслено, що позитивні зміни саме в системі дошкільної освіти стають одним із головних завдань із модернізації системи освіти. Акцентовано, що значну роль у цьому відіграє вихователь-методист, який має спрямовувати власну роботу на створення професійно-особистісної зони успіху кожного співробітника освітнього закладу, на підвищення рівня мотивації до саморозвитку, стимулювання генерації нових ідей тощо. Виокремлено складники професійної компетентності вихователя-методиста (мотиваційний (сформованість інтересу до професійної діяльності, усвідомлення значущості власної педагогічної діяльності, позитивне ставлення до постійного розвитку протягом життя задля досягнення пріоритетних цілей професійної діяльності); когнітивний (наявність теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки, психології та різноманітних методик, досвід практичної діяльності в педагогічній галузі, готовність до безперервної самоосвіти та саморозвитку); діяльнісний (готовність розв'язувати психолого-педагогічні та методичні завдання в професійній діяльності, застосовуючи знання, уміння та навички, творче розв'язання проблем, самореалізація в професійній діяльності); рефлексивний (здатність до адекватного самоаналізу власної професійно-педагогічної діяльності, оцінки професійної діяльності колег)). Зазначено, що професійна компетентність вихователя-методиста – це відображення базової характеристики галузі професійної діяльності фахівця, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний складники й має головні суттєві ознаки, а саме *hard* та *soft skills*. Доведено, що сформована професійна компетентність у сукупності із загальними сприятимуть створенню професійного портрета педагога, що відображає ставлення педагога до роботи, до інших, до себе; загальний стиль поведінки й діяльності; нормативно-правові та спеціальні знання в галузі професійної діяльності;

комбінаторно-прогностичний тип мислення; професійні й адміністративно-організаторські уміння; методичну культуру та якості особистості.

Ключові слова: *професійна компетентність, вихователь-методист, професійний портрет, заклад дошкільної освіти*

УДК 373.24

EDUCATION OF RESPONSIBILITY OF PRESCHOOL STUDENTS IN THE CONTEXT OF SPIRITUAL PERSONALITY DEVELOPMENT

ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У КОНТЕКСТІ ДУХОВНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Галина Шкляєва

кандидат педагогічних наук, доцент
E-mail: galinashklyeva5016@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9187-6301
Обласний коледж „Кременчуцька
гуманітарно-технологічна академія
імені А.С. Макаренка”, Україна

Halina Shklyaiava

Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor
E-mail: galinashklyeva5016@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9187-6301
Regional college "Kremenchuk
humanitarian and technological academy
named after A.S. Makarenko", Ukraine

Тетяна Яценко

кандидат психологічних наук
E-mail: ya.tanya@i.ua
ORCID: 0000-0002-5606-1713
Обласний коледж „Кременчуцька
гуманітарно-технологічна академія
імені А.С. Макаренка”, Україна

Tetyana Yatsenko

Ph.D. of Psychological Sciences
E-mail: ya.tanya@i.ua
ORCID: 0000-0002-5606-1713
Regional college "Kremenchuk
humanitarian and technological academy
named after A.S. Makarenko", Ukraine

ABSTRACT

In Article the relevance of the problem of raising spirituality and personal responsibility is determined by the fact that the formation and formation of personal qualities takes place in the period of preschool childhood, the foundations of a person's worldview are laid, national-patriotic feelings, and the national identity of a child's personality are formed.

Today, the responsibility of teachers for the results of the educational influence on the child's personality, his moral and spiritual qualities and value orientations is increasing. A humane attitude towards the individual determines the search for innovative approaches to upbringing and education, the formation of the spiritual and moral potential of the individual. Thus, the issue of raising spirituality and responsibility in children of older preschool age has acquired a special meaning in the context of the realities of martial law in our country.

An important vital problem of humanity is the preservation of national and spiritual values of the people, national identity, folk customs, traditions, and national culture. Issues of a physically healthy, spiritually and morally perfect personality